

Nr 43

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under återstoden av produktionsåret 1955/56 jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen den 25 november 1955 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 215, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen

dels medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under tiden intill den 1 september 1956 av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen;

dels å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet behandlat följande i anslutning till propositionen inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 580 av herr *Ohlön m. fl.*, likalydande med II: 710 av herr *Ohlin m. fl.*, i vilka motioner yrkats, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte besluta

dels att en sådan fördelning av jordbrukets kompensation för inkomstbortfallet i de av torkan drabbade områdena eftersträvas, att såvitt möjligt 96 procent av beräknad normal inkomst uppnås, innebärande att den av regeringen föreslagna överkompensationen för vissa områden samtidigt undviks,

dels att en differentiering av det allmänna mjölkpristillägget bör användas och dels att Kungl. Maj:t med stöd av sin allmänna fullmakt må tillgripa de åtgärder, som i övrigt må finnas tjänliga för att nå detta syfte.

2) I: 581 av herr *Persson, Helmer*, och herr *Norling*, likalydande med II: 711 av herr *Holmberg* och fru *Nilsson*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen, med bifall i övrigt till vad som yrkas i förevarande proposition, första stycket, måtte besluta

A) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ofördröjligen åtgärder för att återföra detaljhandelspriserna på jordbrukets animalieprodukter till nivå före den 9 november,

att i enlighet härmed å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 340 miljoner kronor;

B) att uttala, att de inkomstökningar till följd av prishöjningarna, som skulle komma jordbruket i Malmöhus län till del för tiden intill 1 september 1956, i form av s. k. intern clearing (mjölk- och slaktdjursavgifter), i sin helhet överföres till det mindre jordbruket i de svårast skördeskadade områdena samt i hela övre Norrland, samt

att de belopp, som härigenom skulle komma att clearas, utanordnas till de jordbrukare, som avses under B), i form av tillägg å de i propositionen förutsedda arealbidragen.

3) II: 712 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte besluta att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 120 000 000 kronor, därav 40 000 000 kronor till kontantbidrag att utgå efter särskild prövning och användas enligt de grunder, som i motionen föreslagits.

4) II: 713 av herr *Ericsson* i Näs, vari yrkats, att riksdagen vid behandling av förevarande proposition må till arealbidrag anvisa 62 500 000 kronor att användas i enlighet med vad som i motionen angivits.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till framställningen i motionerna.

Vidare har till utskottet inkommit en den 5 december 1955 dagtecknad skrift från Norra Luggude häradsgille och Åsbo-Bjäre hushållningsdistrikt, vari hemställts att de områden, som häradsgillet och hushållningsdistriktet representerar, måtte bli helt befriade från erläggande av mjölkavgift, enär jordbrukarnas ekonomi och likviditet inom dessa områden genom det dåliga skördeutfallet två år å rad blivit synnerligen hårt ansträngd. I denna hemställan har Nordvästra Skånes mejeriförbund i skrift till utskottet instämt till alla delar.

Vid överläggningar, som under februari och mars 1955 ägde rum mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan, träffades överenskommelse om prisregleringen på jordbrukets produkter för regleringsåret 1955/56. Överenskommelsen godkändes av Kungl. Maj:t genom beslut den 25 mars 1955 och innebar i huvudsak, att jordbruket — utöver de i den under januari—februari 1955 av kalkylsak-kunniga upprättade jordbrukskalkylen redovisade inkomsterna — skulle tillföras en inkomstökning till ett belopp av i runt tal 290 miljoner kronor i form av prishöjningar på brödsäd, matpotatis, konsumtionsmjölk, grädde, ost, ägg samt kött och fläsk. Överenskommelsen skulle vidare gälla hela regleringsåret 1955/56 och förutsatte, att den s. k. 4-procentregeln skulle

äga tillämpning. Omräkning av jordbrukskalkylen skulle sålunda ske under november 1955 på grundval av skörderapporterna per den 15 oktober 1955, dock endast för såvitt sådan omräkning skulle begäras av jordbruksnämnden eller jordbrukets förhandlingsdelegation.

Överenskommelsen förelades riksdagen genom propositionen 1955:180 och vann även riksdagens godkännande (JoU 25, rskr. 320). I samband härmed anvisade riksdagen å riksstaten för budgetåret 1955/56 bland annat till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 169 000 000 kronor. Vidare medgav riksdagen Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under regleringsåret 1955/56 av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i nyssnämnda proposition och utskottsutlåtande.

På grund av de för jordbruket ogynnsamma väderleksförhållandena under sommaren och hösten 1955 blev det redan tidigt klart, att en omräkning av jordbrukskalkylen i enlighet med vårens prisöverenskommelse måste ske. Med anledning av de inträffade skörderkadorna uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 16 augusti 1955 åt jordbruksnämnden att i samråd med lantbruksstyrelsen utreda omfattningen och arten av de mera väsentliga skador, som uppkommit å 1955 års skörd till följd av väderleksförhållandena. För att i möjligaste mån påskynda utredningsarbetet i samband med nyssnämnda omräkning av jordbrukskalkylen beslöt Kungl. Maj:t den 12 september 1955, efter framställning av jordbruksnämnden i samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, att tidpunkten för avgivandet av skörderapporterna skulle flyttas från den 15 till den 1 oktober. I syfte att bidra till att avhjälpa de kreditsvårigheter, som uppkommit till följd av förluster på grund av felslagen skörd, framlade Kungl. Maj:t vidare den 22 september 1955 proposition till riksdagen angående utlämnande av stödlån till jordbrukare m. m. (prop. 1955:203).

I skrivelse den 9 november 1955 har jordbruksnämnden hemställt om be-myndigande att medge höjning fr. o. m. den 10 november 1955 av priserna från mejeri på smör och ost med 75 respektive 10 öre per kilogram. Kungl. Maj:t har den 9 november 1955 lämnat jordbruksnämndens framställning utan erinran.

Vidare har jordbruksnämnden i skrivelse den 9 november 1955, vilken inkommit till jordbruksdepartementet den 10 november samma år, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte godkänna en mellan nämnden, å ena, och den av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedda förhandlingsdelegationen, å andra sidan, den 9 november 1955 träffad, av nämndens råd samma dag enhälligt godkänd överenskommelse om prissättningen på jordbrukets produkter under återstoden av regleringsåret 1955/56 i de delar överenskommelsen berör prishöjningar på andra produkter än smör och ost. Kungl. Maj:t har den 11 november 1955 godkänt sagda överenskommelse i ifrågavarande delar.

I skrivelse den 11 november 1955 har jordbruksnämnden framlagt förslag

till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under återstoden av regleringsåret 1955/56. Förslaget grundas på nyssnämnda mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation träffade överenskommelse i ämnet. Vid nämndens skrivelse har fogats, bl. a., promemoria med reviderade beräkningar av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56. Vidare har vid jordbruksnämndens skrivelse fogats en särskild skrivelse från statens priskontrollnämnd med yttrande över sagda promemoria.

Kungl. Maj:t underställer i propositionen riksdagen förslag till utformning i vissa hänseenden av de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område under återstoden av regleringsåret 1955/56 och vissa därmed sammanhängande spørsmål. Förslagen framgår i huvudsak av följande i propositionen lämnade sammanfattning.

Sedan överenskommelse träffats mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk utsedd förhandlingsdelegation, å andra sidan, angående prissättningen på jordbrukets produkter under återstoden av regleringsåret 1955/56, har Kungl. Maj:t den 9 och 11 november 1955 meddelat beslut i prisfrågorna. Sagda prisöverenskommelse samt i anslutning därtill framlagda förslag till åtgärder underställs i propositionen riksdagens prövning.

Till ledning för prisöverenskommelsen har legat en av kalkylsakkunniga företagen omräkning av jordbrukskalkylen för regleringsåret 1955/56. Denna visar jämfört med den i januari—februari 1955 upprättade förkalkylen (justerad för de i vårens prisöverenskommelse förutsatta prisändringarna) ett inkomstbortfall för jordbruket av 504 miljoner kronor. Enligt vårens prisöverenskommelse skall jordbruket självt bära ett inkomstbortfall av 4 procent av inkomstsumman enligt nyssnämnda förkalkyl eller 165 miljoner kronor. Det belopp, varmed jordbruket skall kompenseras, utgör sålunda 339 miljoner kronor. Den nu ingångna prisöverenskommelsen innebär i huvudsak, att jordbruket skall, utöver de i den omräknade kalkylen redovisade inkomsterna, tillföras i form av prisförhöjningar ett belopp av i runt tal 239 miljoner kronor. Av statliga medel skall dessutom i de av missväxten år 1955 hårdast drabbade områdena utbetalas kontanta bidrag till ett sammanlagt belopp av 98,9 miljoner kronor, varjämte av statliga medel skall utgå 0,6 miljoner kronor till pristillägg på stärkelsepotatis och 0,5 miljoner kronor till Svenska mejeriernas riksförening för särskilda ersättningar i anledning av skördeskadorna.

Prishöjningsbeloppet, jämfört med de i den omräknade kalkylen upptagna inkomsterna, fördelar sig med 66,7 miljoner kronor på konsumtionsmjölk, 3,5 miljoner kronor på grädde, 4,0 miljoner kronor på ost, 46,7 miljoner kronor på smör, 95,7 miljoner kronor på kött och fläsk, 7,8 miljoner kronor på ägg, 8,0 miljoner kronor på matpotatis samt 0,5 miljoner kronor på brännvinspotatis, vartill kommer 6,0 miljoner kronor som viss prisstegringsvinst på lager av smör och ost.

Det belopp av 98,9 miljoner kronor, som jordbruket enligt överenskommelsen avses skola tillföras av statliga medel, förutsattes skola disponeras med 20 miljoner kronor till kontanta bidrag efter behovsprövning till de av missväxten hårdast drabbade jordbrukarna, med cirka 58 miljoner kronor till arealbidrag till jordbrukare inom vissa områden med särskilt svåra skördeskador (jämte Norrbotten och delar av Västerbotten) samt med cirka 21 miljoner kronor till extra leveranstillägg till mjölkleverantörer, berättigade till leveranstillägg, inom samma områden. Vidare föreslås, att en del av inkomsttillskottet genom prishöjningarna på mjölk och mejeriprodukter i de av skördeskador minst drabbade områdena i Skåne skall tagas i anspråk för differentierade mjölkbidrag i de svårast skördeskadade områdena i övriga delar av landet. Genom uttagande av slaktdjursavgift på svin för bland annat stöd åt köttproduktionen samt en viss avvägning av priserna å kött och fläsk avses skola erhållas en för missväxtområdena förmånlig fördelning av prishöjningarna på dessa produkter.

För prisreglerande åtgärder på jordbrukets område äskas å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 ett reservationsanslag av 100 miljoner kronor.

I propositionen har lämnats en närmare redogörelse för *dels* det för regleringsåret 1955/56 fastställda systemet för prissättningen på jordbruksprodukter (s. 5—8), *dels* den reviderade kalkylen över jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1955/56 (s. 8—19), *dels* överläggningar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets organisationer om prissättningen samt prisöverenskommelsen den 9 november 1955 (s. 19—27), *dels* följderna av det dåliga skördeutfallet år 1955 (s. 27—35), *dels* jordbruksnämndens förslag angående regleringsåtgärder i fråga om kött och fläsk samt ägg (s. 35—36), *dels* jordbruksnämndens anslagsäskanden (s. 37), *dels* Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan den 9 och 11 november 1955 (s. 37). Därjämte har vid propositionen fogats promemoria med reviderade beräkningar av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56 samt till denna hörande bilagor (s. 1°—76°).

Utskottet torde i angivna delar få hänvisa till propositionen.

Departementschefen

Departementschefen har anfört följande.

»Den våren 1955 mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation träffade prisöverenskommelsen rörande jordbruksprodukter, vilken godkändes av Kungl. Maj:t och riksdagen, avsågs skola gälla för hela regleringsåret 1955/56. Emellertid förutsattes i överenskommelsen, bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skulle tillämpas. Omräkning av den till ledning för överenskommelsen liggande normkalkylen skulle på grund därav ske under november 1955 på grundval av skörderapporterna per den 15 oktober, såvitt begäran därom framställdes av jordbruksnämnden eller jord-

brukets förhandlingsdelegation. I enlighet med 4-procentregeln skulle efter en dylik omräkning prissättningen på jordbrukets produkter justeras så, att överskott eller underskott, överstigande 4 procent av normkalkylens inkomstsumma, skulle utjämnas.

Till följd av de för jordbruket ogynnsamma väderleksförhållandena under sommaren och hösten 1955 aktualiserades redan tidigt frågan om en omräkning av jordbrukskalkylen. För att i möjligaste mån påskynda utredningsarbetet i samband med denna beslöt Kungl. Maj:t på framställning av jordbruksnämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation, att tidpunkten för avgivandet av skörderapporterna skulle flyttas från den 15 till den 1 oktober.

Sedan skörderesultatet, baserat på rapporterna per den 1 oktober, blivit tillgängliga, har kalkylsakkunniga upprättat en kalkyl med reviderade beräkningar av jordbrukets inkomster och kostnader under regleringsåret 1955/56. Den reviderade kalkylen har efter smärre kompletteringar godkänts av jordbruksnämndens råd.

Vid jämförelse med den våren 1955 upprättade normkalkylen för regleringsåret 1955/56 (justerad för de i prisöverenskommelsen våren 1955 förutsatta prisändringarna) visar den sålunda reviderade kalkylen ett underskott av 504 miljoner kronor, fallande under 4-procentregeln. Den riskmarginal, som jordbruket enligt vårens prisöverenskommelse självt skall svara för, utgör 4 procent av inkomstsumman enligt normkalkylen, ökad med beslutade prishöjningar. Detta belopp belöper sig till omkring 165 miljoner kronor. Det kalkylmässiga kompensationsbeloppet enligt 4-procentregeln uppgår sålunda till $(504 - 165 =) 339$ miljoner kronor.

Den reviderade kalkylen har tjänat till ledning vid förhandlingar mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation om kompensation till jordbruket för den nedgång av produktionen och ökning av kostnaderna, som beräknas bli en följd av de för jordbruket ogynnsamma väderleksbetingelserna under vegetationsperioden 1955. Förhandlingarna har resulterat i en överenskommelse den 9 november 1955 angående prissättningen på jordbrukets produkter under återstoden av regleringsåret 1955/56. Överenskommelsen, som enhälligt har godtagits av jordbruksnämndens råd, innebär, bland annat, att jordbruket skall, utöver de i den omräknade kalkylen redovisade inkomsterna, tillföras i form av prishöjningar ett belopp av i runt tal 239 miljoner kronor. Av statliga medel avses dessutom kontanta bidrag till ett sammanlagt belopp av 98,9 miljoner kronor skola utbetalas i de av missväxten hårdast drabbade områdena, varjämte av statliga medel skall utgå 0,6 miljoner kronor till pristillägg på stärkelsepotatis och 0,5 miljoner kronor till Svenska mejeriernas riksförening för särskilda ersättningar i anledning av skördekadorna.

De överenskomna prisjusteringarna berör i huvudsak de animaliska produkterna. Jordbruket beräknas sålunda komma att tillföras genom prishöjningar å mjölk och mejeriprodukter ett belopp av 126,9 miljoner kronor, å kött och fläsk 95,7 miljoner kronor samt å ägg 7,8 miljoner kronor eller

sammanlagt 230,4 miljoner kronor. I fråga om de vegetabiliska produkterna har räknats med prishöjningar endast för matpotatis och brännvinspotatis med 8,0 respektive 0,5 miljoner kronor. I detta sammanhang bör erinras om att priserna på brödsäd och sockerbeter, vilka således ej justeras nu, sänktes vid vårens prisöverenskommelse.

En del av det belopp, som beräknas inflyta genom prishöjningarna å mjölk och mejeriprodukter, eller 6 miljoner kronor utgöres av prisstegringsvinster på Svenska mejeriernas riksförenings lager av smör och mejeriernas lager av ost. I anledning härav har överenskommit, att därest riksföreningen respektive mejerierna inom loppet av tre år, räknat från den 9 november 1955, på grund av prissänkning drabbas av förlust å inneliggande lager av smör och ost, denna förlust skall ersättas av prisregleringsmedel, som står till jordbruksnämndens förfogande, dock högst med ett belopp av 6 miljoner kronor.

En viss omföring mellan olika geografiska områden av de medel, som tillföres jordbruket genom prishöjningarna, har förutsatts vid överenskommelsen. Sålunda skall en särskild slaktdjursavgift av 7 kronor per svin upptagas under återstoden av regleringsåret 1955/56. Större delen av de härigenom inflytande medlen, vilka till betydande del kommer från områden med mindre skördeeskador, skall användas för att utjämna kostnaderna för den lagerhållning av kött, som under sommaren och hösten i år blivit nödvändig på grund av den stora nedslaktningen i särskilt de av missväxten hårt drabbade områdena. Härutöver avses de på mjölk och mejeriprodukter överenskomna prishöjningarna skola till större delen utjämnas sinsemellan genom höjning av utjämningsavgifter och utjämningsbidrag.

Huvuddelen av det belopp, som jordbruket enligt överenskommelsen avses skola tillföras av statliga medel, eller 98,9 miljoner kronor, har förutsatts skola användas för inkomstförbättringar uteslutande i de av missväxten hårdast drabbade områdena. Av ifrågavarande belopp kan cirka 58 miljoner kronor sägas ha anknytits till växtodlingen, vilken som nyss nämnts endast i ringa utsträckning direkt tillgodosetts genom prishöjningar. Sagda delbelopp avses nämligen skola utgå till brukare av mer än två hektar åker inom vissa områden i form av bidrag per hektar åker. I områden med skördeeskador överstigande 35 procent av normal skörd förutsättes arealbidraget preliminärt skola utgå med 50 kronor per hektar och i områden med skördeeskador på mellan 25 och 35 procent av normal skörd med 25 kronor per hektar. Det lägre bidraget skall även utgå i Norrbottens och vissa delar av Västerbottens län, bland annat med hänsyn till att dessa delar av landet jämväl förra året hade särskilt svåra skördeeskador. För att i möjligaste mån tillgodose även jordbrukare med mindre åkerarealer men relativt stor mjölkproduktion har vidare överenskommit, att ett extra leveranstillägg för mjölk — beräknat till totalt cirka 21 miljoner kronor — skall utgå till sådana mjölkleverantörer, som nu är berättigade till leveranstillägg och vilkas brukningsenheter är belägna inom områden med minst 25 procent skördeeskador eller inom Norrbottens och Västerbottens län. Vidare har överenskommit,

att det extra leveranstillägget skall utgå med samma belopp, som utbetalats i leveranstillägg för regleringsåret 1954/55. Emellertid skall sådan mjölkleverantör i Västerbotten, som icke blir berättigad till arealbidrag, erhålla extra leveranstillägg med endast hälften av det leveranstillägg, som utbetalats för regleringsåret 1954/55.

I syfte att bidraga till att avhjälpa de kreditsvårigheter, som uppkommit till följd av felslagen skörd innevarande år, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (prop. 1955:203), att stödlån skall kunna utlämnas till behövande jordbrukare. I vissa delar av landet har emellertid till följd av särskilt ogynnsamma betingelser skördekadorna varit av så katastrofal natur, att de medfört ett trängande behov av ekonomiskt stöd utöver stödlån och de åtgärder, för vilka redogjorts i det föregående. För att tillgodose detta behov har överenskommit, att 20 miljoner kronor av de statliga medlen skall användas till behovsprövade bidrag utan återbetalningsskyldighet. Bidragen har förutsatts skola utgå efter särskild ansökan hos lantbruksnämnderna och enligt närmare bestämmelser, vilka avses skola meddelas av lantbruksstyrelsen efter samråd med jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation.

De i överenskommelsen avsedda prishöjningarna till jordbruket beräknas enligt jordbruksnämnden medföra en höjning av socialstyrelsens konsumentprisindex med mindre än 1 procent.

Kungl. Maj:t har den 9 och 11 november 1955 godkänt den träffade överenskommelsen i de delar, den berör prishöjningar på vissa produkter.

Vad angår det inkomstillskott i form av statsmedel, som utöver prishöjningarna avses skola tillföras jordbruket, synes överenskommelsen innefatta en lämpligt avvägd lösning. Överenskommelsen synes mig därför även i denna del böra godtagas.

Vid avvägningen av fördelningen av inkomstillskotten genom prishöjningarna har det givetvis varit önskvärt att så långt möjligt beakta olikheterna i skördeutfallet inom skilda delar av landet. Ett hänsynstagande till skördekadornas omfattning och deras verkningar för jordbruk av olika storlek och i skilda trakter innefattas i överenskommelsen. Prishöjningarna hänför sig sålunda som förut nämnts praktiskt taget helt till de animaliska produkterna. Hänsyn har därigenom tagits till att animalieproduktionen, särskilt mjölk- och den därmed förenade köttproduktionen, är den viktigaste inkomstkällan för mindre och ekonomiskt svagare brukningsenheter icke minst i de områden, som drabbats av skördekador, överstigande 15 procent av normal skörd. Rörande övriga åtgärder för att åvägabringa en omfördelning av inkomstillskotten genom de generella prishöjningarna till förmån för de områden, som hårdast drabbats av skördekador, torde jag få anföra följande. Av jordbruksnämndens redogörelse för årets skördeutfall framgår, att betydande variationer föreligger mellan såväl olika grödor som olika delar av landet. De sämsta skörderesultaten — innebärande 35 procent skördeminskning eller mer — torde enligt vad jag inhämtat ha erhållits i södra delarna av Stockholms län, hela Södermanlands län, Öster-

götlands östligaste del, Kalmar läns norra del, norra och östra delarna av Skaraborgs län samt ett område längs Vänerens västra sida. Praktiskt taget den enda del av landet — härmed avses större sammanhängande områden — som enligt nämndens utredning givit i det närmaste normal skörd är kustlandet i Skåne, omfattande i stort sett slättbygderna i Malmöhus och Kristianstads län, vilket område i genomsnitt torde ha icke fullt 2 procent skördeminskning. Mellan 5 och 15 procent skördeminskning föreligger i återstående del av Malmöhus län, de östra och sydliga delarna samt Bjärehalvön av Kristianstads län, Gotland, norra delen av Värmlands län samt de nordvästra delarna av Kopparbergs län.

Såsom förut nämnts har i överenskommelsen förutsatts en viss omfördelning av den avtalade prishöjningen på kött och fläsk. Genom införandet av en särskild slaktdjursavgift på svin reduceras sålunda fläskpriset med omkring 10 öre per kilogram. Denna reduktion drabbar främst de minst skadade områdena, eftersom dessa har den relativt största delen av fläskproduktionen. Vidare skall de medel, som inflyter genom denna slaktdjursavgift, till större delen användas för att stödja nötköttspriset. Härigenom får de av skördeskadorna hårdast drabbade områdena ett tillskott, eftersom nötslakten inom dessa redan normalt är förhållandevis stor.

Jordbruksnämnden har i sin skrivelse anmält, att det under förhandlingarna ifrågasatts, att man genom att uttaga slaktdjursavgifter utöver föreslagna och utgående avgifter skulle få möjlighet att överföra ytterligare medel till de av missväxten hårdast drabbade områdena. Denna tanke har emellertid avvisats av jordbrukets ekonomiska organisationer med hänsyn till risken för att den icke veterinärbesiktigade slakten i sådant fall skulle komma att väsentligt öka. Liksom nämnden vill jag i anledning härav framhålla, att det synes klart, att någon större utjämning utöver den nu angivna icke kan åstadkommas genom ytterligare höjning av slaktdjursavgifterna.

Vidare har jordbruksnämnden framhållit, att priserna på kött under den gångna hösten hållits över den nivå, som förutsattes i vårens prisöverenskommelse, något som särskilt kommit de jordbrukare till godo, vilka måst företaga större utslaktning än normalt. Nämnden har därjämte påpekat, att en ytterligare differentiering av priserna på kött och fläsk till förmån för de hårdast drabbade områdena med deras relativt större köttproduktion kan erhållas genom att den överenskomna höjningen av genomsnittspriserna tages ut till större del på kött än på fläsk. En motverkande faktor är dock enligt nämnden, att fläskpriset ur försörjningssynpunkt bör hållas på en relativt hög nivå, beroende bland annat på att importpriserna på fläsk under senare tid stigit kraftigt. I detta sammanhang bör erinras om att en fläskprishöjning stimulerar till ökade priser på smågrisar. Denna senare prishöjning kommer i stor utsträckning jordbruk, särskilt mindre jordbruk, inom mera väsentligt skördeskadade områden till godo. Jordbrukets förhandlingsdelegation har emellertid meddelat mig, att den varit ense med Sveriges slakteriförbund om att förbundet för den tid, som nu kan överblickas och så långt marknadsmässiga eller andra omständigheter av tving-

ande karaktär icke föranleder till annat, ämnar föra en sådan prispolitik, som nämnden antytt. Därvid avses den genomsnittliga prishöjningen på kött och fläsk — 31,5 öre per kilogram — skola fördelas med cirka 20 öre per kilogram fläsk, vilket innebär ett jämfört med dagsläget oförändrat pris, och med 40 à 50 öre per kilogram kött. Detta innebär, att köttproduktionen under återstående del av regleringsåret 1955/56 torde komma att på fläskproduktionens bekostnad tillföras omkring 13,5 miljoner kronor mer än om prishöjningarna fördelas lika på kött och fläsk. Som jag tidigare framhållit har de av missväxten minst drabbade områdena en jämförelsevis betydande del av fläskproduktionen, medan de svårast skörde-skadade områdena har en relativt sett stor köttproduktion. Härigenom kommer de av förhandlingsdelegationen och förbundet tillämnade åtgärderna att — utöver effekten av höstens prispolitik på detta område och den nu överenskomna slaktdjursavgiften för svin — medverka till en omfördelning av prishöjningsbeloppet till förmån för de i skördehänseende sämst ställda delarna av landet. Sålunda kommer en icke obetydlig omfördelning av de till följd av prishöjningarna ökade slaktinkomsterna från de delar av Skåne, som har en skördeminskning av mindre än 15 procent, att äga rum. De belopp, som därvid kommer ifråga, torde kunna uppskattas beträffande slaktdjursavgiften på svin till i runt tal 3 miljoner kronor och beträffande den nu tillämnade prispolitiken till drygt 4 miljoner kronor.

Vad därefter angår mejeriområdet föreligger jämfört med kött- och fläskproduktionen i viss utsträckning större tekniska möjligheter att med statliga åtgärder åstadkomma en omfördelning av inkomsttillskott till följd av prishöjningar. Härvidlag har, såsom förut anförts, till överenskommelsen fogats en protokollsanteckning, som tager sikte på utjämningen mellan olika grenar av mejerirörelsen utav de merintäkter, som kommer att inflyta genom prishöjningarna på mjölk och mejeriprodukter. Enligt vad jag inhämtat har jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation vidare enats om att inom ramen för den träffade överenskommelsen en omfördelning skall ske av viss del av det inkomsttillskott, som blir en följd av de höjda priserna på mjölk och mejeriprodukter. För en sådan omfördelning har närmast ansetts böra komma i fråga sagda inkomsttillskott i vissa delar av Skåne, Gotland, de norra delarna av Värmlands län samt de nordvästra delarna av Kopparbergs län, vilka områden visar en skördeminskning av mindre än 15 procent. Främst med hänsyn till produktionsbetingelserna avser emellertid nämndens och förhandlingsdelegationens överenskommelse endast viss del av inkomsttillskottet i de delar av Skåne, som har mindre än 15 procent skördeminskning. De medel, som genom nämnda omfördelning blir tillgängliga, skall användas för utlämnande av differentierade mjölkbidrag till jordbruk i de områden, vilka uppvisar skördeskador, överstigande 35 procent.

Omfördelningen har förutsatts skola ske på så sätt, att mjölkavgift med stöd av förordningen den 28 juni 1941 (nr 488) angående mjölkavgift upptages å mjölk och grädde, som levereras till mejeri av mjölkproducenter i

nyss nämnda delar av Skåne. Avgiften är avsedd att utgå med 2 öre per kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde i de områden i Skåne, där skördeminskningen i förhållande till normal skörd utgör mindre än 5 procent eller skördeökning föreligger, och med 1 öre per kilogram inom de områden, där skördeminskningen uppgår till mellan 5 och 15 procent. Avgifterna skall utgå under tiden den 1 december 1955—31 augusti 1956. Enligt gjorda beräkningar skulle härigenom erhållas ett belopp av cirka 6,3 miljoner kronor.

Uppbörderna av avgifterna och utlämnandet av bidragen bör handhas av jordbruksnämnden eller, efter nämndens bemyndigande, av Svenska mejeriernas riksförening. Bidragen bör utgå för de löpande mjölkleveranserna, och differentiering bör ske med hänsyn till storleken av den nedgång i mjölkinvägningen, som områdesvis blivit en följd av skördeskadorna.

Enligt gjorda beräkningar skulle berörda belopp, 6,3 miljoner kronor, förslå till utbetalande av bidrag med i genomsnitt cirka 3,5 öre per kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde.

Vad jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation sålunda har enats om, kan jag för min del biträda. Jag har för avsikt att senare denna dag föreslå, att mjölkavgift skall uttagas med de belopp och inom de områden, som förut angivits. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att utfärda närmare bestämmelser om utbetalningen av de differentierade bidragen.

Jag torde härefter få övergå till vissa av jordbruksnämnden berörda regleringsåtgärder och därmed sammanhängande spörsmål i anledning av den träffade prisöverenskommelsen.

Beträffande fördelningen av de kontanta bidragen å sammanlagt 20 miljoner kronor vill jag understryka vad jag anförde i enahanda fråga föregående år, nämligen att syftet med dessa bidrag uppenbarligen bör vara att bringa hjälp åt sådana av skördeskador drabbade jordbrukare, som är i störst behov därav och beträffande vilka man kan räkna med att bidragen verkligen kommer till nytta. Jag ansluter mig därför till jordbruksnämndens i enlighet med överenskommelsen framlagda förslag, att kontantbidraget skall utgå efter särskild ansökning hos och behovsprövning av lantbruksnämnd. Det synes mig därvid angeläget, att bidraget ej beviljas efter några alltför schematiska regler utan — med nödig hänsyn till det disponibla totalbeloppet — så långt möjligt avväges efter det föreliggande hjälpbehovet, i den mån detta uppkommit genom årets skördeskador. Bidragen bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag utbetalas kontant till de därtill berättigade och icke avskrivs på eventuellt erhållna stödlån.

Fördelningen av de statliga medlen till kontantbidrag bör i enlighet med jordbruksnämndens förslag, liksom tidigare skett i liknande fall, äga rum i två etapper. I den första bör sålunda totalbeloppet — 20 miljoner kronor — centralt fördelas på lantbruksnämnderna av lantbruksstyrelsen i sam-

råd med representanter för jordbruksnämnden, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk. Den slutliga fördelningen bör där- efter äga rum genom lantbruksnämndernas försorg. Därvid bör vederböran- de lantbruksnämnd samråda med representanter för hushållningssällska- pet och jordbrukets organisationer. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, lantbruksstyrelsen att meddela närmare föreskrifter i ämnet.

I fråga om arealbidragen har jordbruksnämnden efter överlägg- ningar med representanter för lantbruksstyrelsen föreslagit, att även an- sökning om dylikt bidrag skall av vederbörande brukare av mer än två hektar åker inges till lantbruksnämnd. Häremot har jag icke något att erin- ra. Jag kan även biträda det föreslagna tillvägagångssättet vid utbetalningen av arealbidragen. I ansökningen bör sålunda uppgift lämnas om storleken av brukarens totala åkerareal. Arealuppgiften skall därefter av lantbruks- nämnden kontrolleras med ledning av det fastighetsregister, som upplagts av Riksförbundet Landsbygdens folk och som riksförbundet utfäst sig att tillhandahålla erforderliga uppgifter ur, samt den i samband med 1951 års jordbruksräkning gjorda arealinventeringen, ur vilken statistiska central- byrån skall lämna nödigt uppgiftsmaterial. Ansökning om arealbidrag bör inges snarast möjligt och senast den 1 mars 1956. Lantbruksnämnd bör be- handla ansökningarna, allt efter som de inkommer. Utanordning av bidra- gen bör ske genom lantbruksnämndernas försorg. Sedan nu pågående kom- pletterande utredning om den närmare avgränsningen av de arealbidrags- berättigade områdena slutförts, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t el- ler, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att fastställa denna avgränsning. Erforderliga föreskrifter för utbetalningen av arealbi- dragen torde få meddelas av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyn- digande, lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden i samråd.

På grund av att lantbruksnämnderna skall handha administrati- onen av både stödlånen och kontantbidragen synes det enligt lant- bruksstyrelsen och jordbruksnämnden vara nödvändigt att under viss tid förstärka personalen hos de lantbruksnämnder, som dessutom skall ombe- sörja utdelningen av arealbidrag. Med hänsyn till den ökning av arbetsbe- lastningen, varom här torde bli fråga, delar jag ämbetsverkens uppfattning. Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till den tillfälliga personalförstärkning, som sålunda kan bli erfor- derlig. Därest riksdagen icke har något att erinra häremot, torde Kungl. Maj:t böra äga att av reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område anvisa erforderliga medel till avlöningar åt sagda extra personal.

I jordbruksprisöverenskommelsen våren 1955 förutsattes för innevarande regleringsår ett medelproducentpris för ägg av 3 kronor 5 öre per kilo- gram. Prisbildningen är emellertid i huvudsak fri. Producentprisnoteringen får sålunda fritt variera intill en gräns, som fastställts till 4 kronor 25 öre

per kilogram. Därest noteringen tenderar att nå denna gräns, bör import av ägg företagas och export endast i undantagsfall äga rum. Jordbruksnämnden har upplyst, att det högsta producentpris, som hittills under innevarande regleringsår uttagits, är 3 kronor 50 öre per kilogram.

I den nu träffade prisöverenskommelsen har förutsatts, att medelproducentpriset för ägg under regleringsåret 1955/56 skall höjas med 10 öre till 3 kronor 15 öre per kilogram. Man har härvid räknat med en höjning för återstoden av regleringsåret med 15 öre per kilogram. Vidare har jordbruksnämnden föreslagit, att Sveriges export- och importförening för ägg skall vid export efter direktiv av nämnden få utbetala exportbidrag för att stödja ett medelpris av 3 kronor 15 öre per kilogram. Någon ändring i övrigt av direktiven för den prisreglerande verksamheten för ägg har nämnden ej ansett erforderlig. En förutsättning för den beräknade höjningen av medelpriset på ägg är, att relativt höga bidrag kan utbetalas vid export. Nämnden har anmält, att tillgängliga clearingmedel, som för detta ändamål kan ställas till förfogande för export- och importföreningen, torde vara tillräckliga.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär ett bifall till överenskommelsen i denna del. Vad nämnden anfört angående riktlinjerna i övrigt kan jag biträda.

Den nu föreliggande prisöverenskommelsen innebär, att priserna på kött och fläsk under regleringsåret 1955/56 genomsnittligt skall tillåtas stiga med ett belopp, som motsvarar 31,5 öre per kilogram utöver den medelprinsnivå, som förutsattes i vårens prisöverenskommelse. Vidare skall, såsom förut nämnts, en särskild slaktdjursavgift av 7 kronor per svin upptagas. Av de härigenom inflytande medlen avses 7 miljoner kronor skola tillföras Svensk kötthandel, förening u. p. a., för utjämning av de med sommarens stora utslaktning förenade kostnaderna för lagerhållningen av kött. Vidare har jordbruksnämnden anmält, att nämnden från och med den 20 augusti 1955 lämnat visst lagringsbidrag för kött. Bidraget, som varit så avpassat, att det icke medgett full täckning för alla lagringskostnader, har finansierats med medel, som erhållits genom att slaktdjursavgift för storboskap uttagits.

Kungl. Maj:ts beslut i prisfrågan innebär bifall till den överenskomna genomsnittliga prishöjningen på kött och fläsk. Vad jordbruksnämnden anfört i fråga om de i överenskommelsen föreslagna eller redan vidtagna regleringsåtgärderna beträffande kött och fläsk föranleder ingen erinran från min sida. Jag förutsätter därvid, att den av jordbrukets förhandlingsdelegation och Sveriges slakteriförbund avsedda prispolitiken beträffande ifrågavarande produkter kommer att följas.

Under innevarande regleringsår utgår, liksom under regleringsåret 1954/55, för mjölk av statliga medel bland annat ett s. k. leveranstillskott av 3 öre per kilogram för varje mjölkproducents mejerileverans upp till 10 000 kilogram per år. För leveranser mellan 10 000 och 25 000 kilogram utgör

tillägget 300 kronor för att därefter minska med 6 öre per kilogram och helt upphöra vid en årsleverans av 30 000 kilogram.

Såsom förut nämnts skall enligt den nu träffade överenskommelsen i bland annat de av missväxten hårdast drabbade områdena utgå extra leveranstilllägg med samma belopp, som utbetalats i leveranstilllägg för regleringsåret 1954/55. Jordbruksnämnden har anfört, att man vid förhandlingarna överenskommit, att det extra leveranstillägget skall utgå till de leveranstilläggsberättigade mjölkleverantörer, som har sina brukningsdelar belägna inom ifrågavarande skördeeskadeområden. Det extra leveranstillägget har sålunda icke knutits till mejeriets belägenhet, vilket hade varit administrativt enklare. Med hänsyn till att, såsom jordbruksnämnden anfört, det extra tillägget bör tillkomma de jordbrukare, som bäst behöver bidraget, kan jag biträda nämndens förslag.

I fråga om övriga nu aktuella frågor berörande mjölkregleringen torde jag i huvudsak få hänvisa till vad som förut anförts rörande upptagande av mjölkavgift och utlämnande av differentierade mjölkbidrag. Vad angår de lokala prishöjningarna för att täcka vissa fraktkostnader m. m. har jag icke något att erinra.

Beträffande fabrikspotatis innebär den nu träffade överenskommelsen, att priset på potatis för brännvinstillverkning skall höjas med 2 öre per hektoliter och stärkelseprocent. För potatis, som levereras till stärkelsefabrik, har en lika stor prishöjning förutsatts. Denna har dock av olika skäl ansetts böra täckas av ett statligt bidrag. Jordbruksnämnden har föreslagit, att för detta ändamål skall anvisas statsmedel intill ett belopp av 600 000 kronor. I fråga om de för innevarande regleringsår fastställda riktlinjerna för fabrikspotatisregleringen har eljest inga ändringar föreslagits. Vad sålunda överenskommit och föreslagits föranleder ingen erinran från min sida.

Vad jordbruksnämnden anfört i fråga om medelsbehovet till stödlån till jordbrukare torde i detta sammanhang icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts eller riksdagens åtgärd. Skulle det, såsom jag anförde i propositionen 1955: 203, framdeles visa sig att ytterligare medelsanvisning är påkallad, torde jag få framlägga förslag därom i annat sammanhang.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit beträffande statligt stöd till de av skördeeskador hårdast drabbade jordbrukarna erfordras ett anslag av sammanlagt 100 miljoner kronor. Av detta belopp avser 20 miljoner kronor kontantbidrag efter prövning i varje särskilt fall, medan återstående 80 miljoner kronor avser arealbidrag och extra leveranstilllägg för mjölk m. m. samt, intill ett belopp av 0,6 miljoner kronor, bidrag till odlare av potatis, som levereras till stärkelsefabrik. Enligt vad jordbruksnämnden anfört kan fördelningen av medelsbehovet på arealbidrag och leveranstilllägg icke göras exakt, förrän avgränsningen av skördeeskadeområdena kunnat i detalj fastställas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts

bemyndigande, jordbruksnämnden att senare verkställa denna fördelning. Medelsbehovet torde lämpligen böra täckas genom ett tilläggsanslag till prisregleringsanslaget. Jag förordar alltså, att å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område skall anvisas ett reservationsanslag av 100 miljoner kronor.»

Utskottet

Vid den överenskommelse, som våren 1955 träffades rörande prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1955/56, förutsattes bland annat, att den s. k. 4-procentregeln skulle tillämpas. Omräkning av den till ledning för överenskommelsen liggande normkalkylen för regleringsåret 1955/56 skulle under vissa villkor ske under november 1955 på grundval av skörderapporterna per den 15 oktober. Överskott eller underskott, överstigande 4 procent av normkalkylens inkomstsumma (justerad för de i prisöverenskommelsen våren 1955 förutsatta prisändringarna), skulle därvid utjämnas.

Omräkning av sagda normkalkyl har nu företagits. Till grund för omräkningen har legat, bland annat, de från den 15 till den 1 oktober flyttade skörderapporterna. Den sålunda reviderade kalkylen visar ett underskott av 504 miljoner kronor, fallande under 4-procentregeln. Det belopp, varmed jordbruket skall kompenseras, utgör efter avdrag av 4 procent av nyssnämnda inkomstsumma 339 miljoner kronor. Den nu uppgjorda kalkylen har tjänat till ledning för prissättningen på jordbrukets produkter under återstoden av regleringsåret 1955/56 enligt den mellan statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation den 9 november 1955 ingångna, av Kungl. Maj:t den 9, 11 och 25 samma månad godkända prisöverenskommelsen.

Överenskommelsen innebär, bland annat, att jordbruket — såsom kompen- sation för den nedgång av produktionen och ökning av kostnaderna, som be- räknas bli en följd av de för jordbruket ogynnsamma väderleksbetingelserna under vegetationsperioden 1955 — skall, utöver de i den omräknade kalkylen redovisade inkomsterna, tillföras i form av prishöjningar ett belopp av i runt tal 239 miljoner kronor. Av statliga medel skall dessutom i de av missväxten år 1955 hårdast drabbade områdena utbetalas kontanta bidrag, arealbidrag och extra leveranstillsätt för mjölk till ett sammanlagt belopp av 98,9 mil- joner kronor, varjämte av statliga medel skall utgå intill 0,6 miljoner kro- nor till pristillsätt på stärkelsepotatis och 0,5 miljoner kronor till Svenska mejeriernas riksförening att efter samråd med jordbrukets förhandlingsde- legation disponeras för särskilda ersättningar i anledning av skördeskadorna. Beträffande inkomsttillskottets fördelning på prishöjningar och statliga bi- drag delar utskottet departementschefens uppfattning, att prisöverenskom- melsen utgör en lämpligt avvägd lösning och därför bör godkännas.

I de likalydande motionerna I: 581 och II: 711 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ofördröjliga åt-

gårdar för att återföra detaljhandelspriserna på jordbrukets animalieprodukter till nivån före den 9 november 1955 samt att i enlighet härmed å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 340 miljoner kronor. Utskottets nyss uttalade godkännande av prisöverenskommelsen innebär, att utskottet avstyrker bifall till nu angivna yrkanden i motionerna I: 581 och II: 711.

Vad därefter angår avvägningen av fördelningen utav inkomsttillskotten genom prishöjningarna har departementschefen uttalat, att ett hänsynstagande till skördeskadornas omfattning och deras verkningar för jordbruk av olika storlek och i skilda trakter innefattas i överenskommelsen. Utskottet delar denna uppfattning. I likhet med departementschefen vill utskottet sålunda framhålla, att enär prishöjningarna praktiskt taget helt hänför sig till de animaliska produkterna, hänsyn därigenom tagits till att animalieproduktionen, särskilt mjölk- och den därmed förenade köttproduktionen, är den viktigaste inkomstkällan för mindre och ekonomiskt svagare brukningsenheter icke minst i de områden, som drabbats av skördeskador, överstigande 15 procent.

Rörande övriga åtgärder för att avvägbringa en omfördelning av inkomsttillskotten genom de generella prishöjningarna till förmån för de områden, som hårdast drabbats av skördeskador, har departementschefen anfört, bland annat, att i prisöverenskommelsen förutsatts en viss omföring av den avtalade prishöjningen på kött och fläsk genom införandet av en särskild slaktdjursavgift på svin för främst stöd åt köttproduktionen. Vidare har jordbrukets förhandlingsdelegation och Sveriges slakteriförbund varit ense om att under vissa i propositionen angivna förutsättningar föra en sådan prispolitik, att den överenskomna höjningen av genomsnittspriserna på kött och fläsk tages ut till större del på kött än på fläsk. Enär de av missväxten minst drabbade områdena har en jämförelsevis betydande del av fläskproduktionen, medan de svårast skördeskadade områdena redan normalt har en relativt stor köttproduktion, kommer de angivna åtgärderna att medverka till en omfördelning av prishöjningsbeloppet på kött och fläsk till förmån för de i skördehänseende sämst ställda delarna av landet. Sålunda kommer en icke obetydlig omföring av de till följd av prishöjningarna ökade slaktinkomsterna från de delar av Skåne, som har en skördeminskning av mindre än 15 procent, att äga rum. De belopp, som därvid kommer i fråga, har i propositionen uppskattats beträffande slaktdjursavgiften på svin till i runt tal 3 miljoner kronor och beträffande den tillämnade prispolitiken till drygt 4 miljoner kronor. Departementschefen har vidare erinrat om att en fläskprishöjning stimulerar till ökade priser på smågrisar samt att denna prishöjning i stor utsträckning kommer särskilt mindre jordbruk inom mera väsentligt skördeskadade områden till godo.

I propositionen föreslås vidare, att en del av inkomsttillskottet genom prishöjningarna på mjölk och mejeriprodukter i de av årets skördeskador minst drabbade områdena i Skåne skall tagas i anspråk för differentierade mjölk-

bidrag till jordbruk i de områden, vilka uppvisar skördeskador, överstigande 35 procent. Avgiften skall under tiden den 1 december 1955—31 augusti 1956 utgå med 2 öre per kilogram mjölk och till mjölk omräknad grädde i de områden i Skåne, där skördeminskningen i förhållande till normal skörd utgör mindre än 5 procent eller skördeökning föreligger, och med 1 öre per kilogram inom de områden, där skördeminskningen uppgår till mellan 5 och 15 procent. Mjölkaavgifterna har beräknats inbringa ett belopp av 6,3 miljoner kronor, vilket skulle förslå till utbetalande av bidrag med i genomsnitt cirka 3,5 öre per kilogram mjölk. Bidragen föreslås skola utgå för de löpande mjölkleveranserna och differentiering förutsättes skola ske med hänsyn till storleken av den nedgång i mjölkinvägningen, som områdesvis blivit en följd av skördeskadorna.

I motionerna I: 580 och II: 710 samt I: 581 och II: 711 har framställts yrkanden, vilkas godkännande skulle innebära ett frångående av prisöverenskommelsen och propositionen i fråga om avvägningen av fördelningen utav inkomsttillskotten genom prishöjningarna. Sålunda har i de båda förstnämnda motionerna yrkats, att en sådan fördelning av jordbrukets kompenstation för inkomstbortfallet i de av torkan drabbade områdena skall eftersträvas, att såvitt möjligt 96 procent av beräknad normal inkomst uppnås, varigenom den av Kungl. Maj:t enligt motionärernas mening föreslagna överkompenstationen för vissa områden skulle undvikas. I de båda sistnämnda motionerna har hemställts, att riksdagen skall uttala, att de inkomstökningar till följd av prishöjningarna, som skulle komma Malmöhus län till del för tiden intill den 1 september 1956, i form av s. k. intern clearing (mjölk- och slakt-djursavgifter) i sin helhet skall överföras till det mindre jordbruket i de svårast skördeskadade områdena samt hela övre Norrland i form av tillägg till de i propositionen föreslagna arealbidragen.

Utskottet vill för sin del framhålla, att utskottet vid behandlingen av förevarande spörsmål — i fullt medvetande om svårigheterna att tillgodose de många skilda synpunkter, som gör sig gällande i fråga om omfördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna — funnit, att de av Kungl. Maj:t föreslagna omföringarna utgör en godtagbar lösning av ifrågavarande avvägningsproblem. Därvid har utskottet beträffande kött och fläsk i likhet med departementschefen uppmärksammat, bland annat, att priset på fläsk med hänsyn till den för närvarande föreliggande och väntade bristen på sagda vara bör hållas på en relativt hög nivå samt att vissa tekniska svårigheter förefinnes att åstadkomma någon större utjämning än den i propositionen föreslagna genom differentiering eller ytterligare höjning av slakt-djursavgifterna. I fråga om mjölk har utskottet beaktat, bland annat, att produktionen av denna vara även i Skåne i främsta rummet bedrivs vid mindre jordbruk och utgör dessa jordbruks främsta inkomstkälla samt att ett bibehållande av mjölkproduktionen i närheten av de stora konsumtions-orterna i denna landsdel icke onödigt bör motverkas. Härutöver vill utskottet även erinra om att de överenskomna statliga medlen i sin helhet skall användas för kompenstation till de av missväxten hårdast drabbade jord-

brukarna. Utskottet finner sig sålunda böra avstyrka de i motionerna I: 580 och II: 710 samt I: 581 och II: 711 i förevarande del framförda yrkandena.

Av det belopp å 100 miljoner kronor, som enligt den av Kungl. Maj:t godkända överenskommelsen skall tillföras jordbruket i form av statliga bidrag och ersättningar, skall 20 miljoner kronor användas till behovsprövade kontanta bidrag utan återbetalningsskyldighet till jordbrukare, som är i trängande behov av ekonomiskt stöd till följd av skörde-skador av katastrofal natur. I motionen II: 712 har — i syfte att tillföra de områden, som uppvisar skörde-skador med mer än 25 procent av normal skörd en större kompensation för skadorna — framställts yrkande av innebörd, att utöver nyssnämnda belopp ytterligare 20 miljoner kronor av statsmedel skall anvisas till behovsprövade bidrag utan återbetalningsskyldighet. Utskottets förut uttalade godkännande av prisöverenskommelsen innebär, att utskottet även godtagit det på grundval av den reviderade jordbrukskalkylen framräknade totala kompensationsbeloppet. Utskottet finner sig sålunda icke böra tillstyrka det i motionen II: 712 framställda yrkandet.

Till brukare av mer än två hektar åker skall enligt överenskommelsen vidare av statsmedel utgå arealbidrag per hektar åker. I områden med skörde-skador överstigande 35 procent av normal skörd har bidraget preliminärt förutsatts skola utgå med cirka 50 kronor per hektar och i områden med skörde-skador på mellan 25 och 35 procent av normal skörd med cirka 25 kronor per hektar. Det lägre bidraget skall även utgå i Norrbottens och vissa delar av Västerbottens län, bland annat med hänsyn till att dessa delar av landet jämväl år 1954 hade särskilt svåra skörde-skador. Det totala beloppet för arealbidragen har preliminärt beräknats till cirka 58 miljoner kronor. Fördelningen av medelsbehovet på arealbidragen och de i överenskommelsen till samma områden föreslagna extra leveranstilläggen för mjölk kan emellertid icke göras exakt, förrän avgränsningen av skörde-skadeområdena kunnat i detalj fastställas.

I motionen II: 713 har yrkats, att till arealbidrag skall anvisas 62,5 miljoner kronor eller 4,5 miljoner kronor mer än som preliminärt beräknats. Som skäl härför har åberopats, att det efter den remissbehandling rörande avgränsningen av skörde-skadeområdena, som förevarit inom lantbruksnämnderna, visat sig att ytterligare medel behöves för utlämnande av arealbidrag i den utsträckning, som lantbruksnämnderna bedömt såsom erforderlig. Där est vissa nedprutningar av de utav lantbruksnämnderna framställda önskemålen måste ske, skulle enligt motionärernas mening vissa gränsområden få lägre arealbidrag eller bli utan dylika.

Utskottet finner sig med hänvisning till sitt nyss uttalade godkännande av kompensationsbeloppets storlek böra avstyrka det i motionen II: 713 framställda yrkandet om höjning av anslagsanvisningen till arealbidrag. Emellertid finner utskottet skäligen, att Kungl. Maj:t vid fastställandet av arealbidragsområdena inom ramen för det för dylika bidrag disponibla totalbeloppet i möjligaste mån och med beaktande av sakligt välgrundade

särskilda skäl skall taga hänsyn till de av lantbruksnämnderna i remissyttrandena framställda önskemålen om bidrag eller ökade bidrag inom vissa områden, vilka gränsar till de i det remitterade förslaget angivna större sammanhängande arealbidragsområdena. För att möjliggöra detta hänsynstagande bör enligt utskottets mening hinder icke möta för Kungl. Maj:t att definitivt fastställa de utgående arealbidragen till något lägre belopp per hektar åker än de cirka 50 respektive cirka 25 kronor per hektar, som angivits i överenskommelsen.

I fråga om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter har i motionerna I:580 och II:710 yrkats, att — i syfte att öka utjämningen av jordbrukarnas inkomster mellan olika delar av landet — en differentiering av det allmänna mjölkpristillägget skall användas och att Kungl. Maj:t med stöd av sin allmänna fullmakt skall tillgripa de åtgärder, som i övrigt må finnas tjänliga för att nå detta syfte. Av vad utskottet förut uttalat beträffande avvägningen av fördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna följer, att utskottet icke anser sig kunna tillstyrka de i motionerna i förevarande del anförda yrkandena.

Beträffande vad som i propositionen anförts i fråga om administrationen av de statliga bidragen ävensom beträffande äggregleringen, köttvaruregleringen samt potatisregleringen under återstoden av regleringsåret 1955/56 har utskottet icke något att erinra.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i propositionen framlagda beräkningarna av det för de statliga bidragen och ersättningarna erforderliga anslaget. På grund härav och med hänsyn till vad utskottet anfört i det föregående torde sålunda de i motionerna II:712 och II:713 framställda yrkandena i fråga om medelsanvisningen icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Av vad utskottet uttalat beträffande motionerna I:581 och II:711 under det allmänna avsnittet i början av utlåtandet följer, att någon ändring av det i propositionen föreslagna anslaget ej heller bör ske med anledning av dessa motioner.

Såsom departementschefen anfört i fråga om medelsbehovet till stödlån till jordbrukare torde detsamma icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd i detta sammanhang. I anslutning härtill vill utskottet emellertid understryka angelägenheten av att förslag om den ytterligare medelsanvisning, som kan komma i fråga, framlägges så snart som möjligt.

Kungl. Maj:ts framställning i övrigt i propositionen föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Under återropande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen må medge Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering under tiden intill den 1 september 1956 av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, utskottet angivit i det föregående, och således

1) beträffande allmänna synpunkter på prisregleringen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 581 och II: 711, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

2) i fråga om avvägningen av fördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 580 och II: 710 samt I: 581 och II: 711 — samtliga nämnda motioner såvitt nu är i fråga — godkänna vad utskottet anfört;

3) i vad angår kontanta bidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning och med avslag i förevarande del å motionen II: 712, godkänna vad utskottet anfört;

4) i fråga om arealbidrag, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag i förevarande del å motionen II: 713, godkänna vad utskottet anfört;

5) beträffande administrationen av de statliga bidragen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

6) i vad angår äggregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

7) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 580 och II: 710, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

8) i fråga om köttvaruregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

9) i fråga om potatisregleringen bifalla Kungl. Maj:ts framställning;

B. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning ävensom med avslag å motionerna I: 581 och II: 711, II: 712 samt II: 713 — samtliga motioner såvitt nu är i fråga — å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

Stockholm den 12 december 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg*, Lage Svedberg*, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Hansson*, Eskilsson*, Johan Persson*, Mossberger och Franzén; samt

från andra kammaren: herrar Johnsson i Kastanjegården*, Jacobson i Vilhelmina, Hæggbloom*, Antby*, Jonsson i Strömsund, Ekdahl, Svensson i Ljungskile, Jönsson i Gårds Köpinge, Adolfsson och Johanson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1) I fråga om avvägningen av fördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna av herrar *Hansson, Johan Persson, Johnsson* i Kastanjegården, *Antby* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att motionerna I:580 och II: 710, såvitt nu är i fråga, bort bifallas och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 16, som börjar med orden »Vad därefter» och slutar med orden »överstigande 15 procent», bort ha följande lydelse:

»Vad därefter angår avvägningen av fördelningen utav inkomsttillskotten genom prishöjningarna har departementschefen uttalat, att ett hänsynstagande till skördeskadornas omfattning och deras verkningar för jordbruk av olika storlek och i skilda trakter inbefattas i överenskommelsen. Utskottet kan emellertid icke helt dela denna uppfattning. Enligt utskottets mening borde man — eftersom verkningarna av årets för jordbruket ogynnsamma väderleksbetingelser redan tidigt kunde i huvudsak överblickas — i god tid ha verkställt särskilda undersökningar till vägledning för fördelningen av compensationen. Härvid hade det, såsom framhålles i motionerna I: 580 och II: 710, varit befogat med skördeuppskattningar i varje fall av spannmålsgrödorna gård för gård. I anslutning härtill samt till undersökningar av den övernormala utslaktningen utav nötkreatur samt av de beräknade erforderliga inköpen av fodermedel borde därefter fördelningen av compensationen ha verkställts. Enligt utskottets mening borde därvid i första hand möjligheten att sänka fodermedelspriserna eventuellt genom statliga bidrag ha prövats. En dylik åtgärd skulle ha verkat i hög grad utjämnande på inkomstfördelningen inom jordbruket. Vidare borde både sänkningen av fodermedelspriserna och de erforderliga prishöjningarna ha genomförts snarast under hösten 1955, enär det såsom nyss antytts på ett relativt tidigt stadium var klart, att inkomstbortfallet skulle överstiga 4 procent. Man hade därmed icke behövt riskera att föregripa resultatet av kalkylomräkningen. I nuvarande situation finner sig utskottet emellertid böra godkänna de överenskomna prishöjningarna.»

dels utskottets utlåtande från och med det stycke, som på s. 17 börjar

med orden »I motionerna», till och med det stycke, som på s. 18 slutar med orden »framförda yrkandena», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 580 och II: 710 har yrkats, att en sådan fördelning av jordbrukets kompensation för inkomstbortfallet i de av torkan drabbade områdena skall eftersträvas, att såvitt möjligt 96 procent av beräknad normal inkomst uppnås, varigenom den av Kungl. Maj:t enligt motionärernas mening föreslagna överkompensationen för vissa områden skulle undvikas. I motionerna I: 581 och II: 711 har hemställts, att riksdagen skall uttala, att de inkomstökningar till följd av prishöjningarna, som skulle komma Malmöhus län till del för tiden intill den 1 september 1956, i form av s. k. intern clearing (mjölk- och slaktdjursavgifter) i sin helhet skall överföras till det mindre jordbruket i de svårast skördeskadade områdena samt hela övre Norrland i form av tillägg till de i propositionen föreslagna arealbidragen.

Utskottet vill för sin del — i anslutning till motionerna I: 580 och II: 710 — framhålla, att den av Kungl. Maj:t föreslagna omfördelningen av inkomsttillskotten genom de generella prishöjningarna icke torde vara till fyllest. Enligt utskottets mening bör man såsom riktpunkt för en rättvisare fördelning av kompensationen eftersträva, att denna i möjligaste mån icke tilldelas något jordbruksområde, där inkomsten överstiger 96 procent av den normala, och ej heller så fördelas, att den inom något område för upp inkomsten över 96 procent av den normala.

Det bör sålunda ankomma på Kungl. Maj:t att — utöver de i propositionen föreslagna åtgärderna i förevarande hänseende — vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att nå den nu angivna fördelningen av kompensationen. Kungl. Maj:t bör därvid i fråga om kött och fläsk utnyttja de i förordningen angående slaktdjursavgift fastställda maximibeloppen i de av missväxten minst drabbade områdena. I övriga områden — härmed avses större sammanhängande områden — bör slaktdjursavgifterna med lämplig avtrappning minskas eller helt slopas med hänsyn till skördeskadornas omfattning och effekten av övriga åtgärder. Ytterligare möjligheter till uppnående av en jämnare fördelning av inkomsttillskotten genom prishöjningar anser utskottet kunna erhållas genom differentiering av det utav statsmedel utgående allmänna mjölkpristillägget. Utskottet återkommer till denna fråga under avsnittet om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter.

Utskottet finner sig sålunda böra tillstyrka de i motionerna I: 580 och II: 710 i förevarande del framförda yrkandena. Däremot kan utskottet icke biträda motionerna I: 581 och II: 711, såvitt nu är i fråga, enär de i dessa motioner föreslagna åtgärderna icke skulle medföra den enligt utskottets mening ur rättvisesynpunkt åsyftade omfördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna.»

dets utskottets hemställan under punkten A 2) bort lyda sålunda:

»2) i fråga om avvägningen av fördelningen av inkomsttillskotten genom prishöjningarna, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 580

och II: 710 ävensom med avslag å motionerna I: 581 och II: 711 — samtliga nämnda motioner såvitt nu är i fråga — godkänna vad utskottet anfört;»

2) I fråga om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter av herrar *Hansson, Johan Persson, Johnsson* i Kastanjegården, *Antby* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att motionerna I: 580 och II: 710, såvitt nu är i fråga, bort bifallas och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 19, som börjar med orden »I fråga» och slutar med orden »anförda yrkandena», bort ha följande lydelse:

»I fråga om regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter har i motionerna I: 580 och II: 710 yrkats att — i syfte att öka utjämningen av jordbrukarnas inkomster mellan olika delar av landet — en differentiering av det allmänna mjölkpristillägget skall användas och att Kungl. Maj:t med stöd av sin allmänna fullmakt skall tillgripa de åtgärder, som i övrigt må befinnas tjänliga för att nå detta syfte. Såsom framgår av vad som anförts i det föregående under avsnittet om avvägningen utav inkomsttillskotten genom prishöjningarna, vill utskottet förordna den av motionärerna föreslagna differentieringen av det allmänna mjölkpristillägget. Det bör sålunda ankomma på Kungl. Maj:t att med utnyttjande av den av riksdagen våren 1955 lämnade allmänna regleringsfullmakten föranstalta om härför erforderliga åtgärder, varvid givetvis hänsyn bör tagas — förutom till skördeskadornas omfattning i olika delar av landet — till effekten av de övriga åtgärder i nu angivna syfte, vilka utskottet tidigare förordat.»

dels utskottets hemställan under punkten A 7) bort lyda sålunda:

»7) beträffande regleringen av handeln med mjölk och mejeriprodukter, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning samt med bifall till motionerna I: 580 och II: 710, såvitt nu är i fråga, godkänna vad utskottet anfört;»

3) I fråga om köttvaruregleringen av herrar *Hansson, Johan Persson, Johnsson* i Kastanjegården, *Antby* och *Svensson* i Ljungskile, vilka ansett att

dels det stycke på s. 19, som börjar med orden »Beträffande vad» och slutar med orden »att erinra», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I fråga om köttvaruregleringen vill utskottet erinra om att utskottet under avsnittet om avvägningen av fördelningen utav inkomsttillskotten genom prishöjningarna förordat en i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag ökad utjämning genom viss differentiering av slaktdjursavgifterna.

Beträffande vad som i propositionen anförts i fråga om administrationen av de statliga bidragen ävensom beträffande äggregleringen samt potatisregleringen under återstoden av regleringsåret 1955/56 har utskottet icke något att erinra.»

dels utskottets hemställan under punkten A 8) bort lyda sålunda:

»8) i fråga om köttvaruregleringen, med anledning av Kungl. Maj:ts framställning, godkänna vad utskottet anfört;»